

ARBOGA KOMMUN

Biblioteksplan

2023-2025

Antagen av kommunfullmäktige
2023-01-26

Innehåll

1	Uppdraget	4
2	Biblioteksplan Arboga kommun 2023 – 2025	5
2.1	Vision	5
2.2	Uppföljning	5
3	Styrdokument	6
3.1	3.1 Lokala styrdokument	6
3.2	Regionala styrdokument.....	7
3.3	Nationella styrdokument.....	7
3.3.2	Bibliotekslagen	8
3.3.3	3.3.3 De nationella kulturpolitiska målen.....	9
3.3.4	Barnkonventionen.	9
4	Nuvarande biblioteksverksamhet.....	10
4.1	Biblioteksverksamhet i Arboga 2022.....	10
4.2	Nuvarande ansvarsområden och samverkan	10
4.2.1	Lokal samverkan	10
4.2.2	11	
	Regional samverkan	11
5	Sju målformuleringar för folkbiblioteket.....	12
5.1	Biblioteket ska vara en mötesplats för alla.....	12
5.2	Barn och ungdomar ska prioriteras.....	12
5.3	Läsfrämjande arbete ska prioriteras	13
5.4	Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla	14
5.5	Biblioteket ska erbjuda medier på andra språk än svenska -mångspråksmedier	14
5.6	Biblioteket ska bidra till lärande och bildning	15
5.7	Bibliotekets utbud av medier ska präglas av kvalitet och allsidighet.....	15
6	Skolbiblioteken – fyra målområden för bildning och utbildning.....	17
6.1	Grundskolan.....	17
6.2	Gymnasiet.....	18
6.3	Fyra målområden för skolbiblioteken	18
6.3.1	Läsfrämjande	18
6.3.2	Mångspråk	19

6.3.3	Information och lärande.....	20
6.3.4	Medier	20
7	Bibliotekslagen.....	21
7.1	Bilaga 1	25
8	Styrdokument	28
8.1	Skollagen	28
8.2	Bibliotekslagen	28
8.3	Läroplan (Gy11) Övergripande mål och riktlinjer.....	28
8.4	IFLA:s riktlinjer för skolbibliotek	29
8.5	UNESCO skolbiblioteksmanifest	29
	Arboga kommuns biblioteksplan 2020-2022	30
	Inspirerande livslångt lärande	30
9	Vasagymnasiets bibliotek.....	31
9.1	Mål för skolbiblioteket	31
10	Handlingsplan.....	33
10.1	År 1	33
10.2	År 2	33
10.3	År 3	33
10.4	Lässtimulerande aktiviteter	33
10.5	Allmänt	34
11	Källförteckning	35

1 Uppdraget

I enlighet med bibliotekslagen (SFS 2013:801 § 17) ska varje kommun upprätta en biblioteksplan. Biblioteksplanen ska vara övergripande och utgå från kommuninvånarnas behov av biblioteksservice, från de allra yngsta till de allra äldsta.

Syftet med planen är att presentera en tydlig överblick över bibliotekets verksamheter, ge dessa en tydlig överblick över bibliotekets verksamheter, ge dessa en strategisk vägledning samt tydliggöra en framtida inriktning för hela kommunens biblioteksverksamhet.

I Biblioteksplanen för 2023–2025 omfattas Arboga bibliotek, skolbiblioteket och medborgarkontoret.

Relevant för kommunens biblioteksverksamhet är kapitel 2 i skollagen (SFS 2010:800) med bestämmelser om skolbibliotek i § 36. I denna paragraf stadgas att elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

2 Biblioteksplan Arboga kommun 2023 – 2025

2.1 Vision

Arboga kommuns biblioteksverksamhet ska vara angelägen för alla som befinner sig i kommunen, oavsett ålder, kön, bakgrund och förmåga. Bibliotekets tjänster ska anpassas och erbjudas allt efter Arbogabornas skiftande behov och samhällets utveckling.

För att detta ska vara en meningsfull strategi krävs att de samarbeten som biblioteksverksamheten bygger på förstärks, och att nya samarbetsformer utvecklas.

Bibliotekslagens portalparagraf, § 2, formulerar bibliotekens grundläggande uppdrag:

"Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla."

2.2 Uppföljning

Utifrån bibliotekslagen, skollagen och övriga styrdokument anger biblioteksplanen de mål som ska uppnås under åren 2023--2025.

Biblioteksplanen ska revideras vart tredje år.

I de årliga verksamhetsplanerna kommer det anges vilka aktiviteter som ska kopplas till de olika målen, och på vilket sätt de följs upp.

3 Styrdokument

3.1 3.1 Lokala styrdokument

I Strategisk och ekonomisk plan 2023-2026 redogörs för kommunfullmäktiges övergripande vision 2030: *Arboga - plats för inspiration*, och för de strategiska områden kommunen arbetar inom för att uppnå denna vision. Av dessa är det främst Inspirerande livsmiljö och Inspirerande livslångt lärande som berör bibliotekets verksamhet.

Inspirerande livsmiljö

I Arboga finns plats för inspiration, här finns plats att utveckla idéer och tänka nya tankar. Fritids- och kulturlivet är rikt och erbjuder något för alla samt bidrar till bättre folkhälsa och integration.

De unika miljöerna i Arboga tas till vara och utvecklas. Här finns många alternativ för boende och möjligheter till pendling är bra. Kommunen ska aktivt delta i bostadsutvecklingen i samarbete med andra aktörer och entreprenörer. Det gör att allt fler väljer att bosätta sig i Arboga.

Det känns tryggt att bo och vistas i Arboga. Kommunen arbetar förebyggande mot brott genom att skapa trygga miljöer och stärka de sociala nätverken både på grupp- och individnivå. En god social välfärd erbjuds utsatta grupper.

Service och kvaliteten på tjänsterna till invånarna är bra, i staden och på landsbygden. Arbogaborna känner att de bor i en kommun med tillgängliga och väl fungerande verksamheter som bidrar till god livskvalitet i livets alla skeden. Det finns möjlighet för alla att vara med och påverka kommunens verksamheter.

Arboga är ett demokratiskt, socialt och ekologiskt hållbart samhälle. Här råder hög tolerans och människor är jämlika och jämställda. Arboga ska vara en mångkulturell stad. Naturresurser som vatten och luft skyddas och används på ett varsamt sätt.

Arboga ska utveckla ett modernt stadsnät och bredband för alla i hela kommunen.

Inspirerande lärande och arbete

Arbogas skolor är trygga och har kunskapsfokus som inspirerar till nyfikenhet och lust att lära. Efter grundskolan finns möjligheter att läsa allt från gymnasiet och grundläggande vuxenutbildning till universitetsstudier på distans.

Utbildningsverksamheten håller hög kvalitet och samarbetet med näringslivet utvecklas ständigt. Det ger goda kunskaper och bra förutsättningar för högre studier eller arbete efter avslutad utbildning.

Arboga uppmuntrar till företagande och entreprenörskap som bidrar till att näringslivet växer. Etableringsområden och god tillgång till arbetskraft skapar förutsättningar för

nya branscher och företag. Arbogas infrastruktur utvecklas med fokus på kollektivtrafik och bra pendlingsmöjligheter.

Tillsammans med civilsamhället och det lokala näringslivet finns goda förutsättningar för integration på arbetsmarknaden.

3.2 Regionala styrdokument

Vägledande vid utarbetande av biblioteksplanen har också varit Regional Kulturplan för Västmanland 2023-2026, Från ord till handling, som slår fast att biblioteken har en central ställning som förmedlare av information och kultur, är mötesplats för samtal och arena för möten mellan författare och läsare. Målet är att alla invånare ska jämlik tillgång till information, litteratur och bibliotekservice.¹

I samma styrdokument konstateras:

”Det fria ordet och yttrandefriheten måste värnas. Kulturens egenvärde och oberoende är grundläggande behov hos människor att förstå sig själva och varandra och den ger perspektiv och insikter. Det behövs en mångfald av röster, med olika kulturella och sociala bakgrunder, erfarenheter och drömmar. Kulturens roll är att ge varje människa tillgång till sin egen berättelse men också få möjlighet att möta historier som sträcker sig långt bortom den egna horisonten.”

3.3 Nationella styrdokument

3.31 Regeringsformen

”2 § Den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.”

Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Särskilt ska det allmänna trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa.

Det allmänna ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer.

Det allmänna ska verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden samt värna den enskildes privatliv och familjeliv.

Det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller

¹ Från ord till handling. Regional Kulturplan för Västmanland 2023-2026 s 36.

etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.

Samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas. Lag (2010:1408)."²

3.3.2 Bibliotekslagen³

Ur bibliotekslagen:

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska.

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

² SFS 2018: 1903 1 kap. 2 §.

³ SFS 2013:801

3.3.3 3.3.3 De nationella kulturpolitiska målen

De kulturpolitiska målen som antogs av riksdagen 2009⁴, ska styra den statliga kulturpolitiken och även kunna vägleda kulturpolitiken i kommuner och regioner.

I likhet med Bibliotekslagen betonar målen yttrandefrihetens betydelse för samhällets utveckling, och för individens:

"Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling."

För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur⁵

Kulturen är, enligt målen, på samma gång en kraft att hämta styrka ur, som ett direkt uttryck för själva yttrandefriheten. Kulturens frihet och egenvärde ska värnas som ett fundament för samhällets demokratiska utveckling.

3.3.4 Barnkonventionen.

Barnkonventionen, utgör en viktig utgångspunkt för folk- och skolbibliotek. I likhet med de Nationella kulturpolitiska målen och Bibliotekslagen betonar Barnkonventionen yttrandefriheten, barns rätt att bli lyssnade på och förutsättningar för delaktighet i samhället.

*"Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet."*⁶

⁴ Tid för kultur, Prop. 2009/10:3

⁵ Tid för kultur, Prop. 2009/10:3, s 26

⁶ Barnkonventionen, Del 1, Artikel 3.1

4 Nuvarande biblioteksverksamhet

4.1 Biblioteksverksamhet i Arboga 2022

I kommunen finns ett centralt beläget folkbibliotek med lokaler som förutom bokhall innefattar möteslokaler och galleri. Lokalerna används flitigt av bland annat studieförbund, föreningar och studerande. I biblioteksverksamheten ingår även kommunens Medborgarkontor med konsumentvägledning.

Biblioteket har en betydande uppsökande verksamhet till olika boenden, dagliga verksamheter och enskilda.

Folkbiblioteket har ett mycket nära samarbete med förskolan och grundskolan i form av skolbibliotek och allmänskulturell verksamhet (Kultur i skolan). På kommunens sju grundskolor förvaras bokdepositioner som förnyas inför varje läsår. På Vasagymnasiet finns ett bibliotek med heltidsanställd fackutbildad bibliotekarie.

4.2 Nuvarande ansvarsområden och samverkan

4.2.1 Lokal samverkan

Fritids- och kulturförvaltningen ansvarar för kommunens folkbiblioteksverksamhet. Barn- och utbildningsförvaltningen ansvarar för skolbiblioteksverksamheten, men köper tjänster som medieinköp och fackutbildad bibliotekspersonal från folkbiblioteket. Ekonomisk ersättning utgår och upparbetade rutiner för samarbetet finns och fungerar bra.

Folkbiblioteket ansvarar för förskolans- och grundskolans kulturutbud i samverkan med skolornas kulturombud, inom samarbetet Kultur i skolan.

Folkbiblioteket, gymnasiebiblioteket och ett av grundskoleskolbiblioteken har gemensam bibliotekskatalog. Vasagymnasiet och folkbiblioteket delar också på kostnaderna för ett flertal databaslicenser.

Folkbiblioteket svarar kontinuerligt för medieförsörjning och biblioteksservice till SFI, Högskolecentrums studenter och andra vuxenstuderande på exempelvis Komvux.

Kommunens olika boenden i socialförvaltningens regi förses enligt löpande schema med bokdepositioner och andra medier som film och musik. Privatpersoner med förhinder att själva ta sig till biblioteket på grund av sjukdom eller funktionsvariation erhåller Boken kommer-service med hemleverans.

Tillsammans med de kulturombud som finns ute i kommunens vård- och omsorgsboenden anordnar biblioteket utflykter, kulturevenemang och träffar för de boende med personal. Samarbetet kallat *Kultur för äldre*, mellan Socialförvaltningen och Fritids- och kulturförvaltningen /biblioteket, delar budget.

En stor del av programverksamheten för vuxna på biblioteket arrangeras i samarbete med andra kommunala verksamheter, studieförbund eller andra lokala aktörer som arrangörsföreningar eller enskilda Arbogabor.

Folkbiblioteket samarbetar med Barnavårdscentralen kring bland annat föräldraträffar och bokgåva till nyblivna föräldrar. I projektet Bokstart har biblioteket i samarbete med BVC besökt nyblivna föräldrar för att lyfta läsningens och samspelets betydelse för deras barns språkutveckling. Vid besöken som skett i hemmiljön har bibliotekspersonalen överlämnat en bokgåva.

Inom projektet Stärkta bibliotek har biblioteket sedan hösten 2018 arbetat målmedvetet med uppsökande verksamhet i kommunens 15 förskolor samt med språk- och studiestödjande aktiviteter riktade till kvinnor med annat modersmål än svenska. Projektet avslutades hösten 2021.

Ett nytt projekt inom Stärkta bibliotek, nu främst med inriktning på ungdomar, pågår till åtminstone år 2023. Projektet genomförs bland annat i samverkan med lokala föreningar och fritidsgården Gluggen samt grundskolan.

4.2.2 Regional samverkan

Sedan 2015 ingår Arboga bibliotek i det regionala samarbetet *Bibliotek i Västmanland* som syftar till att öka servicegraden och tillgängliga bibliotekstjänster för invånarna i hela Region Västmanland. Projektet övergick i drift från och med 2021. Samarbetet omfattas bland annat av en gemensam katalog i ett webbaserat biblioteksdatasystem, en gemensam webbplats, gemensamma medietransporter, gemensamma e-resurser och arbetsgrupper i en gemensam organisationsstruktur. Ett gemensamt regionalt samarbetsavtal har ingåtts gällande drift, ekonomi och förvaltning.

Region Västmanland möjliggör ett omfattande nätverk för erfarenhetsutbyte och anordnar regelbundet kompetensutveckling för bibliotekens personal inom bland annat läs- och litteraturfrämjande arbete samt i digital kompetens.

Den regionala kompetensförsörjningen handlar om att *"skapa samsyn kring hur att läsa, skriva och berätta hänger samman samt att skapa en medvetenhet kring hur läsning, högläsning liksom samtal och reflektion kring läsning uppmuntrar till eget skapande."*

Under 2023 inleds för första gången en större, gemensam lässatsning där alla tio kommuner ingår, *Västmanland läser*. Bibliotek i Västmanland gör här gemensam sak i att lyfta fram en författare från Västmanland. I samarbete med studieförbunden arrangeras författarsamtal och andra evenemang med anknytning till läsning och ett författarskap med koppling till Västmanland. Målsättningen är att få så många västmanlänningar som möjligt att samlas kring litteraturen genom att läsa samma texter och diskutera dem tillsammans.

5 Sju målformuleringar för folkbiblioteket

5.1 Biblioteket ska vara en mötesplats för alla

Biblioteket är till för alla. Sedan tidigare strävar biblioteken efter att vara ett kommunens vardagsrum där man kan ta del av kultur, kunskap och information på olika sätt. Här ska man bara kunna koppla av eller låta sig inspireras av olika arrangemang eller det man hittar på bibliotekets hyllor. För skolelever såväl som för vuxenstudier erbjuder biblioteket en plats för läsning och studier.

Dagens bibliotek är också en offentlig mötesplats med fler och annorlunda funktioner än tidigare. Många söker sig dit för att få tillgång till andra tjänster, som datorer och datorhandledning, utskriftsmöjligheter, kopiering, skanning med mera.

Många vänder sig också till biblioteket i egenskap av Medborgarkontor, för att få information och vägledning till andra kommunala verksamheter eller myndigheter, och Arboga bibliotek erbjuder även kommunens konsumentvägledning i bibliotekets lokaler.

Vi vill att Arboga bibliotek även i fortsättningen ska kunna erbjuda detta mångsidiga utbud av medier och tjänster. För att kunna göra detta krävs att vi utvecklar och organiserar uppgifterna så att de bättre svarar mot de behov som finns.

För att uppnå detta ska vi:

- Fortsatt erbjuda hjälp med utskrifter och ansökningar, vägledning till andra kommunala och statliga myndigheter och annan samhällsinformation - inom ramen för Medborgarkontoret.
- Utveckla samarbetet kring kulturarrangemang mellan biblioteket, studieförbund och arrangörsföreningar
- Erbjuder funktionell, teknisk utrustning för bibliotekets besökare
- Erbjuder en inbjudande och trivsamt miljö

5.2 Barn och ungdomar ska prioriteras

Barn och unga är en prioriterad grupp i bibliotekslagen och Barnkonventionen såväl som i andra styrdokument.

Läskunnighet är en grund för delaktighet i samhället och kulturlivet, och för yttrandefriheten. Folkbiblioteken ska enligt bibliotekslagen ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

För att nå så stor del av barn och unga som möjligt krävs att biblioteket gör det möjligt för barn och unga att vara delaktiga i verksamheten genom exempelvis medie- och programval och lokalernas utformning samt genom personalens uppsökande verksamhet. Aktiviteter som engagerar föräldrar är viktiga. Biblioteket ska sträva efter att nå fler av Arbogas barn och deras föräldrar genom att erbjuda ett rikt utbud av medier, tjänster och berikande upplevelser.

För att uppnå detta ska vi:

- Vidareutveckla samarbetet med BVC, förskola och grundskola
- Vidareutveckla samarbetet med Kulturskolan och förvaltningens övriga fritidsverksamheter för barn och ungdom
- Fortsätta samarbete med föreningslivet och Arbogas kyrkliga församlingar
- Fortsätta samarbetet med andra arrangörer i projektet "Ett kulturliv för alla - teater" för att erbjuda familjeföreställningar för barn i förskoleåldern och deras föräldrar inom projektet Rutan
- Fortsätta samarbetet med Ungdomsfullmäktige
- Arrangera lovaktiviteter i den mån budget medger

5.3 Läsfrämjande arbete ska prioriteras

Det anges i bibliotekslagen att folkbiblioteken särskilt ska främja läsning och tillgång till litteratur. Detta tillhör bibliotekens traditionella kärnuppdrag och betonas alltjämt starkt efter att särskilt barn- och ungas minskande förmåga och lust till läsning uppmärksammas i flera undersökningar.

Läsning som gemensam aktivitet för barn och föräldrar har också fått hård konkurrens av en mängd nya medier. För att uppväga detta vill biblioteket fortsätta arbetet med att erbjuda ett aktuellt och attraktivt mediebestånd. Vi vill också tillsammans med våra olika samarbetspartners hitta nya och tilltalande sätt att interagera med Arbogaborna kring litteratur och läsning utanför biblioteket.

För att uppnå detta ska vi:

- Fortsätta det nära samarbetet med förskolan som intensifierats i samband med projekt Stärkta bibliotek
- Fortsätta samarbetet med grundskolan kring lässtimulerande projekt, klassbesök med bokprat, programverksamhet (Kultur i skolan)
- Fortsätta att utveckla hemsida och närvaro på sociala medier i syfte att väcka läslust
- Fortsätta satsningar på arrangemang med författarsamtal i en utsträckning som inkomna bidrag och budget medger

5.4 Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla

Biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning. Lokaler, men också medier ska vara anpassade till olika behov och förutsättningar. Exempelvis ska biblioteket kunna erbjuda både tryckta böcker och talböcker i olika format till den som av olika anledningar har svårt för att läsa vanlig text.

Biblioteksverksamhet ska också erbjudas den som på grund av funktionsnedsättning inte själv kan ta sig till biblioteket. För att bibliotekets tjänster ska upplevas som tillgängliga och anpassade till våra användares behov krävs väl utvecklade digitala tjänster som är lätta att hitta och använda.

För att uppnå detta ska vi:

- Vidareutveckla samarbetet med socialförvaltningen kring kulturaktiviteter inom äldreården och omsorgen via gruppen *Kultur för äldre*
- Tillsammans med socialförvaltningen utveckla och anpassa biblioteksservicen till olika gruppers behov inom särskilda omsorgen, särskilt de med kognitiv funktionsnedsättning.
- Kontinuerligt utveckla bibliotekets tjänster på nätet
- Främja egen nedladdning av talböcker för personer med funktionsnedsättning genom information till framför allt skolans personal och till föräldrar

5.5 Biblioteket ska erbjuda medier på andra språk än svenska - mångspråksmedier

Biblioteket ska uppmärksamma de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska. Detta genom att tillhandahålla medier på språk relevanta för de som befinner sig i kommunen. Att få möjlighet att genom litteratur utveckla sitt eget modersmål är viktigt för att finna sig till rätta i samhället och för att lära ett nytt språk. Lagen betonar också vikten av att biblioteken erbjuder medier på lätt svenska.

För att uppnå detta ska vi:

- Fortsätta utveckla samarbetet med SFI och andra kommunala aktörer så att vi på ett medvetet och strategiskt sätt når berörda grupper
- Vidareutveckla samarbetet med barn- och utbildningsförvaltningen för att nå barn, föräldrar och pedagoger med information om bibliotekets utbud av medier på andra språk än svenska och hjälpmedel för att läsa sig svenska
- Erbjuder läsecirklar för flerspråkiga vuxenstudenter

5.6 Biblioteket ska bidra till lärande och bildning

Främjandet av intresse för bildning, upplysning, utbildning och forskning utgör en av bibliotekets huvuduppgifter enligt lagen. Genom att tillgängliggöra och erbjuda kunskap inom olika fält ges förutsättningar för livslångt lärande, såväl i form av studier inom utbildningssystemet som studier på egen hand. Tillgången till kunskap och information utgör även grundläggande förutsättningar för att bemöta kunskapsresistens och genomskåda filterbubblor.

Enligt bibliotekslagen § 7 ska folkbiblioteken *"verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet"*.

Bibliotekspersonalen möter dagligen människor i behov av hjälp för att kunna använda sig av de digitala tjänster vi alla förutsätts kunna hantera. Kunskap inom det digitala området varierar stort. En del besökare står utan tillgång till datorer, smartphones och nätuppkoppling. Denna grupp riskerar hamna utanför en rad samhällstjänster, utbildning och myndighetsinformation, och riskerar i förlängningen utanförskap. Medborgarkontoret erbjuder stöd, vägledning och handledning utifrån invånarnas behov, såväl på förfrågan som vid inplanerade programaktiviteter.

För att uppnå detta ska vi:

- Stödja människors livslånga lärande genom att erbjuda ett utbud av medier och tjänster baserade på allsidighet och kvalitet
- Stödja människors lärande genom inköp eller fjärrlån av nödvändig litteratur, hjälp med datorer och studieplatser
- Erbjud presentation av bibliotekets tjänster på föreningsmöten, studiedagar, IT-verkstäder
- Erbjud vuxna låntagare aktuella och intressanta titlar som e-böcker och e-tjänster i samarbete med Bibliotek i Västmanland

5.7 Bibliotekets utbud av medier ska präglas av kvalitet och allsidighet

Stadsbibliotekets utbud av medier ska vara aktuellt, brett och mångsidigt. Det ska gallras, förnyas och kompletteras regelbundet.

Biblioteket ska köpa in medier av god kvalitet i ämnen som efterfrågas av våra besökare, av barn och unga såväl som vuxna.

En avvägning måste hela tiden ske mellan olika format, som tryckta medier, ljudböcker, e-böcker, databaser, film liksom mellan olika gruppers särskilda behov och efterfrågan. Utbudet i bibliotekets mediebestånd kan bedömas lokalt, men även utifrån tillgång på medier regionalt samt nationellt.

För att uppnå detta ska biblioteket:

- Följa upp användning och utveckling av mediebeståndet i form av medieplan minst vart tredje år
- Genomföra gallring och avstämningar av beståndet under årets första hälft i syfte att främja utveckling och större användning av bibliotekets mediebestånd gällande alla typer av medier.

6 Skolbiblioteken – fyra målområden för bildning och utbildning

Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Gällande Läroplan för grundskolan 2022 slår fast att ”rektorn ansvarar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bland annat skolbibliotek och digitala verktyg” samt att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens.⁷

I publikationen *Skolbibliotek* (2018)⁸ formulerar Skolinspektionen fyra krav som ska vara uppfyllda för att elever ska anses ha tillgång till skolbibliotek:

1. Eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del i elevernas undervisning för att bidra till att nå målen för utbildningen.
2. Biblioteket omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.
3. Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.
4. Skolbiblioteket används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens samt utgör ett stöd i elevens lärande och utveckling.

6.1 Grundskolan

”Skolbiblioteket befinner sig i ett spänningsfält men har just därför en särskild potential. Skolbibliotekets verksamhet kan, när den fungerar som bäst, bidra såväl till god utbildning och ökad måluppfyllelse som till att främja bildning och elevers självständiga kunskapsökande. Däri ligger det breda uppdraget.”⁹

Sedan 1970 har Arboga bibliotek haft ett nära samarbete med grundskolan och fungerat som ett integrerat skolbibliotek med ansvar för inköp av all skönlitteratur och större delen av den så kallade bredvidläsningslitteraturen i skolans alla ämnen. Inför varje läsår förbereder personal på biblioteket bokdepositioner med lämpligt bestånd som skickas till kommunens grundskolor. Sedan läsåret

⁷ Ur Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022, s 20

⁸ Skolinspektionen. Skolbibliotek. Promemoria 2018-09-11. s. 7

⁹ SOU 2021: 3 Skolbibliotek för bildning och utbildning. s 111.

2014/15 deponeras böcker i så kallade biblioteksrum, vilka bör vara tillgängliga för eleverna på de olika skolenheterna.

Folkbiblioteket svarar för fackutbildad bibliotekarie (ca 25 timmar/vecka) och biblioteksassistent (ca 20 timmar/vecka). Denna resurs används av skolan vid regelbundna biblioteksbesök för att få boktips och vägledning i informations-sökning i den gemensamma bibliotekskatalogen och olika databaser. Dessa schemalagda klassbesök i år 3 - 5 uppgår till ca 150 besök/läsår.

Beslut är taget om en nybyggnation av Gäddgårdsskolan. I den nya grundskolan planeras ett skolbibliotek, som ska utformas i samarbete mellan skolans och bibliotekets personal.

6.2 Gymnasiet

På Vasagymnasiet finns en heltidsanställd, fackutbildad bibliotekarie som är en del av den pedagogiska personalen. Biblioteket på Vasagymnasiet arbetar för elevernas ökade måluppfyllelse och biblioteket fungerar som en pedagogisk resurs för elever och lärare, med både fysiska och digitala medier inköpta utifrån verksamhetens behov. Inköp av aktuella medier görs för att komplettera de läromedel som används i undervisningen.

Nyutgivna romaner köps in regelbundet som en del i att öka läslusten. Det finns flera tjänster och anpassade medier som underlättar studierna för elever i behov av extra stöd.

Bibliotekets verksamhet integreras i undervisningen och informationspass i medie- och informationskunskap, informationssökning, källkritik samt bibliotekskunskap ges till alla klasser.

Biblioteket uppmärksammar och belyser aktuella händelser som sker i samhället med bland annat utställningar och bokskyltning.

Gymnasiebiblioteket och folkbiblioteket ingår i den regiongemensamma bibliotekskatalogen och delar också på kostnaderna för ett flertal databaslicenser.

Vasagymnasiets bibliotek har en egen biblioteksplan. (Se bilaga 2.)

6.3 Fyra målområden för skolbiblioteken

Kommunens skolbiblioteksverksamhet fokuserar på fyra områden: läsfrämjande, mångspråk, information och lärande samt medier.

6.3.1 Läsfrämjande

Skolbiblioteket är en pedagogisk resurs som bidrar till ökad måluppfyllelse i skolan. Skolbiblioteket ska stötta skolans arbete med att väcka elevernas läslust, främja deras läsförståelse och inspirera till skrivande och språkglädje. Stor vikt ska läggas på att nå i synnerhet lässvaga elever.

Mediebeståndet ska vara aktuellt och intresseväckande och innehålla både skön- och facklitteratur. Skolbiblioteket ska också medverka till att eleverna får erfarenhet av andra konstnärliga uttrycksmedel än det skrivna språket. Kultur i skolan ge elevernas möjlighet att ta del av scenkonstprogram där olika uttrycks-sätt ingår.

Förskolans verksamhet lyder under skollagen. Biblioteket samverkar med förskolorna i att skapa förutsättningar för att stärka och understödja barnens språkutveckling, inte minst för flerspråkiga barn. Forskning visar entydigt att stärkt modersmål hos flerspråkiga barn stärker lärandet.

Genom att årligen erbjuda förskolan nya berättaraktiviteter i form av minst ett litteraturprogram samt tillgång till inspirerande medier i olika format bidrar biblioteket till att uppfylla förskolans mål att främja barnens språkutveckling.

För att uppnå detta ska vi:

- Förnya grundskolans medier regelbundet och i samförstånd mellan folkbibliotek och skola i enlighet med skolans läroplan.
- Förnya gymnasiebibliotekets medier regelbundet och i samförstånd med skolans pedagoger och elever
- Planera så att anpassade medier finns på alla skolor
- Tillgängliggöra Legimus för elever med funktionsvariationer
- Främja olika läsprojekt genom samarbete mellan olika skolstadier och mellan förskola, skola och folkbibliotek
- Planera och genomföra skolans övriga kulturutbud (Kultur i skolan) i samarbete mellan skolans kulturombud och folkbiblioteket

6.3.2 Mångspråk

Elever som har tillgång till litteratur på sitt eget modersmål bättre kan tillgodogöra sig ett nytt språk. Det underlättar inläring av såväl svenska som andra skolämnen. Ett närmare samarbete mellan modersmållärarna och lärare i svenska som andra språk, skulle leda till en större förståelse av de nyanlända barnens kunskapsbehov.

För att uppnå detta ska vi:

- Utöka beståndet av litteratur på andra språk än svenska.
- I samverkan med folkbiblioteket bygga upp ett rörligt bestånd av medier på andra språk än svenska av olika svårighetsgrad, som kan deponeras på den skola där behovet av medier på ett visst språk är störst.
- Eftersträva samverkan med modersmållärare, språkhandledare och lärare i svenska som andra språk.

- Erbjuder sagostunder på svenska och på arabiska, som det andra största språket.

6.3.3 Information och lärande

Skolbiblioteket ska användas som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens samt utgör ett stöd i elevens lärande och utveckling.

För att uppnå detta ska vi:

- Erbjuder alla schemalagda grundskoleklasser lektioner i informationssökning och källkritik, såväl på klassnivå som på individnivå, anpassad efter elevernas behov.

6.3.4 Medier

Service med egen nedladdning (Legimus) och speciella medier anpassade för olika former av läshinder fortsätter och utökas. Arbetet med att marknadsföra bibliotekens databaser ingår i informationssökningen vid klassbesök.

För att uppnå detta ska vi:

- Ha ett aktuellt bestånd av användbara databaser
- Erbjuder aktuella och intressanta e-böcker och e-tjänster som uttryckligen vänder sig till barn och unga, om möjligt i samarbete med Bibliotek i Västmanland
- Fortsätta samarbetet med specialpedagogerna kring egen nedladdning.

7 Bibliotekslagen

SFS nr: 2013:801

Departement/Myndighet: Kulturdepartementet

Utfärdad: 2013-10-31

Tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet och utgörs av:

1. folkbibliotek,
2. skolbibliotek,
3. regional biblioteksverksamhet,
4. högskolebibliotek,
5. lånecentraler, och
6. övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet.

Ändamål

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Ansvarsfördelning

3 § Bibliotekshuvudmän är kommunerna, regionerna, staten och, i fråga om vissa skolor, enskilda.

1. För folkbibliotek ansvarar kommunerna.
2. För skolbibliotek ansvarar kommuner, regioner, staten eller enskilda huvudmän i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. skollagen (2010:800).
3. För regional biblioteksverksamhet ansvarar regionerna och de kommuner som inte ingår i en region.
4. För högskolebibliotek vid universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ansvarar staten.
5. För lånecentraler ansvarar staten.

6. För övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet ansvarar den som enligt särskilda bestämmelser är huvudman för verksamheten.

Om ett kommunalt eller statligt bibliotek drivs av någon annan än huvudmannen ansvarar huvudmannen för att den som driver biblioteket följer bestämmelserna i denna lag. Lag (2019:961).

Prioriterade grupper

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska.

Folkbibliotek

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform.

Första stycket hindrar inte att folkbiblioteken tar ut

1. ersättning för kostnader för porto, fotokopiering och andra liknande tjänster, och
2. avgift för de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

Skolbibliotek

10 § Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundskolskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasieskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Regional biblioteksverksamhet

11 § Varje region och de kommuner som inte ingår i en region ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. Lag (2019:961).

Högskolebibliotek

12 § Det ska finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid universitetet eller högskolan.

Lånecentraler

13 § För en kompletterande informations- och medieförsörjning ska det finnas en eller flera lånecentraler.

Samverkan

14 § I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.

15 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till varandras förfogande.

Skyldigheten att avgiftsfritt ställa litteratur till förfogande gäller inte för folk- eller skolbibliotek.

16 § Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att folk- eller skolbibliotek avgiftsfritt ställer litteratur till förfogande för ett bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet som är beläget utanför kommungränsen. Lag (2017:768).

Biblioteksplaner

17 § Kommuner och regioner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Lag (2019:961).

Uppföljning

18 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet.

Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.

Barn- och utbildningsförvaltningen Vasagymnasiet
Kerstin Berggren, bibliotekarie
20220210

Skolbiblioteket förmedlar kunskap och idéer som är grundläggande för att delta i dagens informations- och kunskapssamhälle och ger eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande.¹⁰

Forskning visar att skolbiblioteket kan utgöra en betydelsefull pedagogisk resurs som bidrar till elevers lärande. Några förutsättningar är särskilt viktiga för att skolbiblioteket ska kunna bidra till att utveckla exempelvis elevernas språkutveckling, läsförmåga och informationskompetens. Dessa är att det finns tillgång till skolbibliotekarie, att samverkan sker mellan skolbibliotekarie och lärare, samt att skolbiblioteket har legitimitet i skolan och stöd från skolledningen. Vidare behövs relevanta digitala och fysiska resurser samt att skolbibliotekets lokal är ändamålsenlig utifrån olika elevgruppers behov.¹¹

¹⁰ Unescos folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest 2006 s. 13

¹¹ Skolinspektionen 2018 s. 5

Innehåll

1	Styrdokument	28
1.1	Skollagen	28
1.2	Bibliotekslagen	28
1.3	Läroplan (Gy11) Övergripande mål och riktlinjer.....	28
1.4	IFLA:s riktlinjer för skolbibliotek	29
1.5	UNESCO skolbiblioteksmanifest	29
1.6	Arboga kommuns biblioteksplan 2020-2022	30
1.7	Inspirerande livslångt lärande.....	30
2	Vasagymnasiets bibliotek.....	31
2.1	Mål för skolbiblioteket.....	31
3	Handlingsplan.....	33
3.1	År 1	33
3.2	År 2	33
3.3	År 3	33
3.4	Lässtimulerande aktiviteter	33
3.5	Allmänt	34
4	Källförteckning	35

8 Styrdokument

Skolbibliotekets uppdrag utformas utifrån skolans styrdokument samt planer och visioner. Dessa är Skollagen (2010:800) 2 kap 36§, Bibliotekslagen (2013:801 4, 5 och 10§§), Läroplan Gy11, UNESCO/IFLA riktlinjer för skolbibliotek samt Arboga kommuns biblioteksplan 2020-2022.

8.1 Skollagen

Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.¹²

8.2 Bibliotekslagen

- a. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.
- b. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på
 1. de nationella minoritetsspråken,
 2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
 3. lättläst svenska.¹³

8.3 Läroplan (Gy11) Övergripande mål och riktlinjer

2.1 Kunskaper

Det är [...] skolans ansvar att varje elev [...]

- a. kan använda bibliotek och deras resurser,
- b. kan söka sig till saklitteratur, skönlitteratur och övrigt kulturutbud som en källa till kunskap, självinsikt och glädje,
- c. har förmåga att kritiskt granska och bedöma det han eller hon ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor, [...]

2.6 Rektorns ansvar [att...]

¹² Skollagen samt Bibliotekslagen 10§

¹³ Bibliotekslagen 4,5 §§

- skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen och för att stärka elevernas språkliga och digitala kompetens,¹⁴ [...]

8.4 IFLA:s riktlinjer för skolbibliotek

”Ett skolbibliotek är verksamt inom en skola som ett undervisnings- och lärandecentrum som tillhandahåller ett aktivt undervisningsprogram som är införlivat i läroplanen med betoning på följande” färdigheter: resursbaserade, tankebaserade, kunskapsbaserade, läs- och litteracitet, personliga och sociala färdigheter samt färdigheter i lärandeförvaltning.¹⁵

8.5 UNESCO skolbiblioteksmanifest

Skolbiblioteket är en del i utbildningsväsendet. Skolbiblioteket spelar en viktig roll för utbildning och kultur, för att främja läs- och skrivkunnigheten och förmågan att söka information.

Skolbibliotekets grundläggande uppgifter omfattar följande:

- a. Att stödja och främja de utbildningsmål som anges i skolans målsättning och läroplaner.
- b. Att främja elevernas läslust och lust att lära samt lära dem att bli biblioteksanvändare.
- c. Att erbjuda möjligheter att skapa och använda information som en väg till kunskap, förståelse, fantasi och glädje.
- d. Att ge eleverna träning att värdera och använda information, oavsett form, samt ge dem insikt och förståelse för olika kommunikationsformer.
- e. Att ge tillgång till såväl lokala och nationella som globala resurser för att öka förståelsen och ge insikt om olika idéer, erfarenheter och åsikter.
- f. Att anordna aktiviteter som främjar kulturell och social medvetenhet och lyhördhet.
- g. Att tillsammans med elever, skola och föräldrar verka för att uppnå skolans målsättning och främja insikten om att åsiktsfrihet och tillgång till information är förutsättningar för medborgaransvar och för delaktighet i ett demokratiskt samhälle.
- h. Att främja läsning.

¹⁴ Skolverket 2011

¹⁵ IFLA:s riktlinjer för skolbibliotek 2015, s 17

- i. Att verka för att skolbibliotekets resurser görs tillgängliga inom och utanför skolan.¹⁶

Arboga kommuns biblioteksplan 2020-2022

I biblioteksplanen poängteras fyra målområden för kommunens skolbibliotek, nämligen; läsfrämjande, mångspråk, information och lärande samt medier.¹⁷

Inspirerande livslångt lärande

I Arboga kommuns strategiska plan 2021-2023 betonas att "Arbogas skolor är trygga och har kunskapsfokus som inspirerar till nyfikenhet och lust att lära".¹⁸

¹⁶ Unescos folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest 2006, s 14

¹⁷ Arboga kommun 2020

¹⁸ Arboga kommun 2020, s 15

9 Vasagymnasiets bibliotek

Skolbiblioteket ska stödja elevers lärande och utveckla deras förmåga att söka information och kritiskt granska och bedöma, för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor. Skolbiblioteket ska också stödja elevers läsning och läslust.

9.1 Mål för skolbiblioteket

- a. Biblioteket ska vara en naturlig del i skolans pedagogiska verksamhet.

Eleverna ska också kunna orientera sig och agera i en komplex verklighet med stort informationsflöde, ökad digitalisering och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig. Eleverna ska träna sig att tänka kritiskt, att granska information och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ. På så vis närmar sig eleverna ett vetenskapligt sätt att tänka och arbeta.¹⁹

- b. Biblioteket ska stärka elevernas medie- och informationskunnighet.

Det är [...] skolans ansvar att varje elev [...]
-kan använda såväl digitala som andra verktyg och medier för kunskapssökande, informationsbearbetning, problemlösning, skapande, kommunikation och lärande. ²⁰

- c. Biblioteket ska vara ett stöd för elevernas skolarbete och ge eleverna tillgång till relevanta fysiska och digitala resurser.

Det är [...] skolans ansvar att varje elev [...] kan använda sina kunskaper som redskap för att
- formulera, analysera och pröva antaganden och lösa problem,
- reflektera över sina erfarenheter och sitt eget sätt att lära,
- kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden, och
- lösa praktiska problem och arbetsuppgifter. ²¹

- d. Biblioteket ska stödja elevers läsning och läslust.

Det är [...] skolans ansvar att varje elev [...]
-kan använda bibliotek och deras resurser
-kan söka sig till saklitteratur, skönlitteratur och övrigt kulturutbud

¹⁹ Gy 11, avsnitt 2.1

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

som en källa till kunskap, självinsikt och glädje. ²²

- e. Elever med särskilda behov ska få tillgång till anpassade medier.

Alla som arbetar i skolan ska

-uppmärksamma och stödja elever som är i behov av extra
anpassningar eller särskilt stöd²³

- f. Elever med annat modersmål och svenska som andraspråk ska få
tillgång till litteratur på modersmål och anpassad litteratur på
svenska.²⁴

²² Ibid.

²³ Ibid.

²⁴ Bibliotekslagen 5§

10 Handlingsplan

10.1 År 1

Bibliotekarien håller i **introducerande bibliotekskunskap** under första delen av höstterminen för alla elever som går första året. Den innehåller; genomgång av biblioteket, regler, lånekort, katalogen, introduktion av bibliotekswebben. Lektionen görs på svensklektion eller tillsammans med kontaktlärare. Tillsammans med svensklärare eller annan lärare i gymnasiegemensamma ämnen eller lärare i programgemensamma ämnen görs ett **pass med informationssökning/sökkritik** i samband med en självständig uppgift under vårterminen. Enkel rapportskrivning med källhantering ska ingå i detta. Det är viktigt att det blir genomfört i yrkesförberedande programmen. **Biblioteksintroduktion** ska också genomföras tillsammans med elever i introduktionsprogrammets grupper.

10.2 År 2

I samband med större självständigt arbete i ett programgemensamt ämne går bibliotekarien igenom **informationssökning/sökkritik, rapportskrivning och källhantering**. Under andra halvan av vårterminen genomförs ett första samtal kring **gymnasiearbetet** på högskoleförberedande program.

10.3 År 3

Direkt efter skolstarten startar förberedelsearbetet inför **gymnasiearbetet** med elever som går sitt tredje år. Alla klasser får allmän introduktion till gymnasiearbetet med planering av ämnesidéer. Mellan höstlovet och sportlovet får eleverna på högskoleförberedande program genomgång med **fördjupad informationssökning och vetenskapligt förhållningssätt**. Aktiviteterna planeras tillsammans med handledarna. Eleverna kan *boka din bibliotekarie*. Yrkesprogrammets elever får en genomgång tillsammans med ansvarig handledare och stöd kring rapportskrivning.

10.4 Lässtimulerande aktiviteter

Lässtimulerande aktiviteter görs på eget initiativ eller tillsammans med lärare. Det omfattar allt från information om nyinköpt material, tematisk skyltning, författarbesök till aktiviteter tillsammans med elever och lärare.

10.5 Allmänt

- a. Vid läsårets start får all personal uppdaterad biblioteksintroduktion. Nyanställd personal och VFU-studenter får fördjupad introduktion före skolstart eller i samband med arbetsstart.
- b. *"Studiestuga i biblioteket"* är 60 minuter för elever som behöver arbeta extra. Bibliotekarien och specialpedagogen medverkar varje vecka och ger stöd i informationssökning, rapportskrivning och källhantering.

11 Källförteckning

Arboga kommun (2020). *Biblioteksplan 2020-2022*. Tillgänglig:
[https://www.arboga.se/download/18.15d1bed5174f5dfdfb8bbed/1601905294781/Antagen%20Biblioteksplan%202020-2022%20\(KF%202020-09-10\).pdf](https://www.arboga.se/download/18.15d1bed5174f5dfdfb8bbed/1601905294781/Antagen%20Biblioteksplan%202020-2022%20(KF%202020-09-10).pdf) [hämtad 20220210]

Arboga kommun (2020). *Strategisk och ekonomisk plan 2022-2024*.
 Tillgänglig:
<https://www.arboga.se/download/18.34d60adf17b88e0a2c42b298/1630653738556/Strategisk%20och%20ekonomisk%20plan%202022-2024%20KF.pdf> [hämtad 20220210]

IFLA:s riktlinjer för skolbibliotek (2015). 2 rev. uppl. IFLA School Libraries Section Standing Committee. Tillgänglig:
<https://www.biblioteksfor.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2017/01/iflas-riktlinjer-for-skolbibliotek2.pdf> [hämtad 20190328]

SFS 2013:801. *Bibliotekslag*. Stockholm: Kulturdepartementet.

SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet

Skolinspektionen (2019). *Skolbiblioteket som pedagogisk resurs*.
 Tillgänglig:
<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2018/skolbibliotek/skolbiblioteket-som-pedagogisk-resurs-skolinspektionen-2018.pdf>
 [hämtad 20190820]

Skolverket (2011). *Läroplan för gymnasieskolan 2011 (Gy11)*. Stockholm: Skolverket. Tillgänglig:
<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/laroplan-gy11-for-gymnasieskolan> [hämtad 20190313]

Unescos folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest (2006). Svenska unescorådet. Tillgänglig: <http://u4614432.fsdata.se/wp-content/uploads/2013/09/Unescos-folkbiblioteks-och-skolbiblioteksmanifest.pdf> [hämtad 20190313]